

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pienhiukkasten, pilvien ja hivenkaasujen tutkimusinfrastruktuurin oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta Suomessa

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pienhiukkasten, pilvien ja hivenkaasujen tutkimusinfrastruktuurin oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta Suomessa (HE 162/2024 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- opetusneuvos Petteri Kauppinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- professori Tuukka Petäjä, Helsingin yliopisto
- asiantuntija Marko Peura, Helsingin yliopisto
- pääsihteeri Merja Särkioja, Suomen Akatemia

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ilmatieteen laitos
- Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki pienhiukkasten, pilvien ja hivenkaasujen tutkimusinfrastruktuurin oikeushenkilöllisyydestä ja osittaisesta verovapaudesta Suomessa.

Pienhiukkasten, pilvien ja hivenkaasujen tutkimusinfrastruktuuri eli ACTRIS ERIC tuottaa pitkäaikaisia ja korkeatasoisia ilmakehän mittauksia ja havaintoja. ACTRIS ERIC kokoaa siihen osallistuvien maiden kansalliset keskuskeskukset ja mittausasemat yhteen eurooppalaiseksi tutkimusinfrastruktuuriksi tehostamaan tutkimustiedon hallintaa.

ACTRIS ERIC on perustettu Euroopan unionin neuvoston asetuksen perusteella ja Euroopan komission päätöksellä. ACTRIS ERICin sääntömääräinen kotipaikka on Suomessa. Ehdotettavassa laissa säädettäisiin ACTRIS ERICin oikeushenkilöllisyydestä sekä oikeudesta vapautukseen arvonlisäverosta ja valmisteverosta edellä tarkoitetun neuvoston asetuksen mukaisesti.

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2024 vp

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki pienhiukkasten, pilvien ja hivenkaasujen tutkimusinfrastruktuurin eli ACTRIS ERICin oikeushenkilöllisyydestä sekä oikeudesta vapautukseen arvonnalisäverosta ja valmisteverosta ACTRIS ERICin perustamista koskevan Euroopan komission päätöksen ja Euroopan unionin neuvoston ERIC-asetuksen mukaisesti. ACTRIS ERIC tuottaa pitkäaikaisia ja korkeatasoisia ilmakehän mittauksia ja havaintoja sekä kokoaa siihen osallistuvien maiden kansalliset keskuksset ja mittausasemat yhteen eurooppalaiseksi tutkimusinfrastruktuuriksi tehostamaan tutkimustiedon hallintaa. Suomen ACTRIS ERICin jäsen- ja isännämaamaksu on yhteensä noin 900 000 euroa vuodessa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä perusteltuna ja puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Suomessa toimii tällä hetkellä kolme kansainvälisen tutkimusinfrastruktuurin päämajaa: ICOS (Integrated Carbon Observation System) ERIC, Euro-BioImaging ERIC sekä hallituksen esityksen lakiehdotusta koskeva ACTRIS ERIC. Valiokunta asiantuntijalausunnossa todettuun yhtyen toteaa, että kansainväliset tutkimusinfrastruktuurit tarjoavat suomalaisille tiede- ja yritysyrityksille mahdollisuuksia käyttää sellaisia tutkimusinfrastruktuuripalveluja, joita ei olisi mahdollista tarjota ainoastaan kansallisin voimin. Edellä mainitut Suomen isännöimät kansainväliset tutkimusinfrastruktuurien päämajat edistävät huipputason tiedettä, tuovat merkittäviä taloudellisia hyötyjä ja vahvistavat Suomen asemaa maailmanlaajuisessa tiedeyhteistyössä. Päämajat houkuttelevat investointeja, korkeasti koulutettuja asiantuntijoita ja tarjoavat kriittistä dataa esimerkiksi ilmastonmuutoksen torjuntaan ja biolääketieteeseen. Samalla ne tukevat innovaatiota hyödyntämällä tutkimuksen kaupallistamista, lisäävät suomalaisen yritysosaamisen näkyvyyttä ja luovat kasvua taloudelle pitkällä aikavälillä.

Valiokunta pitää hallituksen esityksen tavoitetta turvata ACTRIS ERICin yhdenvertainen asema suhteessa muihin eurooppalaisiin tutkimusinfrastruktuurikonsortioihin erittäin kannatettavana. ACTRIS ERICin päämajan sijoittuminen Suomeen vahvistaa suomalaisten kansainvälistä johtajuutta ilmakehätieteissä ja lisää Suomen vetovoimaa kyseisessä tiedeyhteisössä. Suomen kannalta merkittävänä hyötynä on myös se, että ACTRIS ERIC kotiuttaa huomattavan osuuden EU:n puiteohjelmärahoituksen tutkimusinfrastruktuureille kohdennetusta rahoituksesta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sivistysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 162/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2024 vp

Helsingissä 22.11.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Ari Koponen ps
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Pia Hiltunen sd
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Mia Laiho kok
jäsen Markku Siponen kesk
jäsen Jaana Strandman ps
jäsen Oskari Valtola kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen